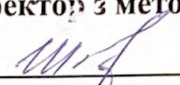

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних та прикладних наук
Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ:

проректор з методичної роботи

«01» 2023 р.

**ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ
ПРАВА**
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітньо-професійна програма	Право
Освітній рівень	(другий) магістерський
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Івано-Франківськ
2023

Затверджено на засіданні кафедри права та публічного управління
Протокол № 1 від 29.08.2023.

В. о. завідувача кафедри

 Світлана ХОДАК

Розробник:

д. ю. н, професор,
професор кафедри права та публічного управління

 Людмила АНДРУСІВ

УЗГОДЖЕНО:
Гарант ОП

 Людмила АНДРУСІВ

СХВАЛЕНО НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ РАДОЮ
Голова Науково-методичної ради
ЗВО «Університет Короля Данила»
Протокол № 1 від 1 вересня 2023 р.

 Ярослав ШТАНЬКО

e-mail	andrusiv.ludmyla@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	303
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Для здійснення правничої діяльності недостатньо лише знати норму права, важливо вміти її застосувати до конкретного життєвого випадку, розв'язувати з її допомогою життєву ситуацію, а також аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів, обґрунтовувати правову позицію під час правозастосування, розв'язувати складні задачі правозастосування.

При здійсненні будь-якого виду юридичної діяльності правнику також не обійтися без правової аргументації, з'ясування та тлумачення змісту норми права.

Тлумачення та застосування норм права є базовою освітньою компонентою ОП «Право», яка покликана сформувати здатність та навички щодо тлумачення, застосування норм права та правової аргументації.

Мета дисципліни сформувати у здобувачів вищої освіти першого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти здатність й практичні навички щодо з'ясування і роз'яснення змісту норм того чи іншого нормативно-правового акта, вибору й застосування норм права у конкретних життєвих випадках, аргументації й обґрунтування ухвалених рішень з метою чіткого і результативного їх застосування у подальшій практичній діяльності.

Згідно з вимогами освітньої програми магістри повинні **знати**:

- поняття застосування норм права як особливої форми реалізації права;
- стадії, вимоги та критерії ефективності застосування норм права;
- поняття та причини тлумачення норм права;
- правила юридичної аргументації;
- моделі юридичної аргументації;
- особливості правозастосовного акта;
- специфіку застосування норм міжнародного права.

У результаті вивчення дисципліни магістр повинен **вміти**:

- формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи;
- вести, мотивувати та аргументувати на різних стадіях правозастосування (аргументувати позовні вимоги, аргументувати в судових дебатах, мотивувати рішення суду);
- тлумачити норми права для їх застосування у професійній діяльності.

Професійні компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Тлумачення та застосування норм права» (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Право», введеної в дію ЗВО «Університет Короля Данила» “29” серпня 2023 року).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.</p> <p>СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.</p> <p>СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.</p> <p>СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.</p>	<p>ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.</p> <p>ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.</p> <p>ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.</p>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1		
Семестр	1		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	Заочна форма
	лекції	16	8
	семінари, практичні	14	8
Самостійна робота		60	74
Форма підсумкового контролю	екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
	Практика Європейського суду з прав людини в національній правовій системі
	Юридична практика

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Застосування норм права як особлива форма реалізації права

Поняття реалізації норм права. Ознаки реалізації норм права. Види реалізації норм права. Форми реалізації права. Поняття й ознаки застосування норм права. Функції застосування норм права. Сутність механізму застосування норм права. Особливості застосування норм права. Підстави та форми застосування норм права.

Завдання для самостійної роботи:

1. Специфіка оперативно-виконавчої форми застосування норм права.
2. Особливості правоохоронної форми застосування норм права.
3. Сутнісні ознаки правозахисної форми застосування норм права.

Тема 2. Застосування норм права: стадії, вимоги та ефективність

Стадії застосування норм права. Встановлення фактичних обставин справи. Встановлення юридичної основи справи. Вибір та аналіз норм права. Юридична кваліфікація фактичних обставин. Вирішення справи та документальне оформлення ухваленого рішення. Основні вимоги до застосування норм права. Вірогідність. Обґрунтованість. Повнота. Ефективність правозастосування. Гарантії правильного застосування норм права та їх види. Юридичний механізм впровадження режиму законності у правозастосовну діяльність.

Завдання для самостійної роботи:

1. Фактори ефективності правозастосовної діяльності.
2. Судова правозастосовна діяльність.
3. Єдність судової правозастосовної діяльності.
4. Позиції Верховного Суду.

Тема 3. Тлумачення норм права

Загальна характеристика та значення тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права. Тлумачення норм права за обсягом. Види тлумачення норм права за суб'єктами (юридичною силою) та об'єктами. Функції тлумачення та акти тлумачення норм права. Офіційне тлумачення норм права. Неофіційне тлумачення норм права. Нормативне тлумачення норм права. Казуальне тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права. Функції тлумачення норм права.

Завдання для самостійної роботи:

1. Акт тлумачення норм права.
2. Офіційне тлумачення Конституційним Судом України.
3. Статус рішень Конституційного Суду України.

Тема 4. Юридична аргументація

Генезис теорії юридичної аргументації. Аргумент. Аргументація. Юридична аргументація. Теорія юридичної аргументації, Поняття, моделі та види юридичної аргументації. Логічна модель юридичної аргументації. Риторична модель юридичної аргументації. Діалектична модель юридичної аргументації. Типи юридичної аргументації. Дедуктивний тип юридичної аргументації. Індуктивний тип юридичної аргументації. Герменевтичний тип юридичної аргументації. Доказ. Доказування. Спростування. Вимоги до доказів. Процесуальні вимоги до доказів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Поняття та особливості судової аргументації.
2. Правила судової аргументації.
3. Аргументація судових рішень та її значення. Мотивація судового рішення.

Тема 5. Правила й моделі юридичної аргументації

Правила юридичної аргументації. Правила щодо структури і змісту аргументів. Процедурні правила юридичної аргументації. Моделі юридичної аргументації. «Важка справа». Логічна модель юридичної аргументації. Діалектична модель юридичної аргументації. Риторична модель юридичної аргументації. Принципи юридичної аргументації.

Завдання для самостійної роботи:

1. Правила юридичного дискурсу.
2. Правила раціональної дискусії.
3. Поняття «точка зору» в раціональній юридичній дискусії.
4. Правила щодо питань та помилки, пов'язані з порушенням цих правил.
5. Логічні та юридичні вимоги до запитань. Питання-пастки.

Тема 6. Правозастосовний акт (4 год.)

Поняття акт застосування норм права. Сутність та зміст правозастосовних актів. Види правозастосовних актів. Юридична сила правозастосовного акта. Юридична техніка правозастосовного акта. Прогалини в законодавстві. Аналогія права. Аналогія закону. Особливості правозастосовних актів при прогалинах у законодавстві.

Завдання для самостійної роботи:

1. Структура правозастосовного акта.
2. Значення та обов'язковість акта тлумачення норм права.
3. Процесуальні вимоги до структури правозастосовного акта.

Тема 7. Особливості застосування норм міжнародного права

Механізм застосування норм міжнародних договорів. Форми реалізації норм міжнародного права. Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних

договорів. Застосування норм міжнародних договорів судами. Звичаєві норми міжнародного права та їх застосування судами.

Завдання для самостійної роботи:

1. Застосування практики Європейського суду з прав людини.

Зміст практичних занять

Тема 1. Застосування норм права як особлива форма реалізації права (2 год.)

1. Поняття, ознаки та види форм реалізації права
2. Поняття, ознаки та функції застосування норм права
3. Сутність та особливості механізму застосування норм права
4. Підстави застосування норм права
5. Форми застосування норм права

Тема 2. Застосування норм права: стадії, вимоги та ефективність (2 год.)

1. Охарактеризуйте стадії застосування норм права
2. Перелічіть основні вимоги до застосування норм права
3. Ефективність та її умови правозастосування
4. Гарантії правильного застосування норм права та їх види
5. Юридичний механізм впровадження режиму законності у правозастосовну діяльність.

Тема 3. Тлумачення норм права (2 год.)

1. Загальна характеристика та значення тлумачення норм права
2. Способи тлумачення норм права
3. Тлумачення норм права за обсягом
4. Види тлумачення норм права за суб'єктами (юридичною силою) та об'єктами
5. Функції тлумачення та акти тлумачення норм права

Тема 4. Юридична аргументація (2 год.)

1. Генезис теорії юридичної аргументації
2. Поняття, моделі та види юридичної аргументації
3. Поняття та особливості судової аргументації

Тема 5. Правила й моделі юридичної аргументації (2 год.)

1. Моделі юридичної аргументації
2. Моделі та принципи юридичної аргументації
3. Принципи юридичного пізнання

Тема 6. Правозастосовний акт (2 год.)

1. Акти застосування норм права
2. Сутність та зміст правозастосовних актів

3. Особливості правозастосовних актів при прогалинах у законодавстві

Тема 7. Особливості застосування норм міжнародного права (2 год.)

1. Імплементацийні механізми застосування у внутрішньому правопорядку норм міжнародних договорів України
2. Форми реалізації норм міжнародного права
3. Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів та їх застосування українськими судами
4. Місце у внутрішньому правопорядку України загальноновизнаних і звичаєвих норм міжнародного права та їх застосування українськими судами
5. Формування моделі взаємодії міжнародного та внутрішнього права і практика українських судів

Зміст самостійної роботи студентів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Тлумачення та застосування норм права»

Найменування видів робіт	Розподіл годин	
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год., у т. ч.:	60 год.	74 год.
Опрацювання матеріалу, викладеного в лекціях	10	10
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	20	20
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	6	20
Оцінювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	24	24

ПОЛІТИКА КУРСУ

Усі лекційні заняття з освітньої компоненти Тлумачення та застосування норм права проходить у форматі (онлайн/офлайн/змішаний), який визначений деканатом УКД. Відвідування лекційних занять є обов'язковим. Викладач перевіряє присутність студентів на занятті, оскільки, на лекціях розглядаються теоретичні та практичні питання без яких складно готуватися до занять та підготуватися до підсумкового контролю.

Під час аудиторної роботи для здобувачів заочної форми навчання на лекційних та практичних заняттях викладається матеріал з охопленням усіх проголошених тем у скороченій формі.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Усі пропущені заняття повинні відпрацьовуватися впродовж трьох тижнів після отримання пропуску, або після того, як студент повернувся до навчання.

Усі теоретичні та методичні матеріали з навчальної дисципліни, а також графік відпрацювань, знаходяться в «Системі дистанційної освіти». Відвідування занять з курсу є обов'язковим.

З метою закріплення матеріалу під час вивчення курсу може бути проведено проміжний тестовий контроль, який дозволить здобувачам краще запам'ятати вивчений матеріал.

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за покликанням <https://bit.ly/3CnfUgk>

Будь-які прояви академічної недоброчесності врегульовуються відповідно до чинних в університеті правил і положень. Усі студенти під час занять мають поводитися відповідно до етичних норм, що діють в Університеті Короля Данила.

Поведінка поведження здобувачів у аудиторії і взаємини з викладачем здійснюються у відповідності до [Кодексу корпоративної етики](#) та Принципів і норм академічної доброчесності, як функціонують в УКД.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця в галузі права.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	Словесні методи (лекція, розповідь, пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні презентації); інтерактивні методи (case study, дискусія, brainstorming, робота в команді (групах)). Методи навчальної роботи щодо застосування	Екзамен

	знань на практиці із формування умінь та навичок: (написання аргументації).	
Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	Словесні методи (лекція, розповідь, пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні презентації); інтерактивні методи (case study, дискусія, brainstorming, робота в команді (групах)). Методи навчальної роботи щодо застосування знань на практиці із формування умінь та навичок: (написання мотивації рішення суду).	Екзамен
Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	Наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні презентації); інтерактивні методи (case study, дискусія, brainstorming, робота в команді (групах)).	Екзамен

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %
Національна диференційована шкала	

Відмінно	90 – 100
Добре	75 – 89
Задовільно	60 – 74
Незадовільно	0 – 59
Національна недиференційована шкала	
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	0 – 59
Шкала ECTS	
A	90 – 100
B	83 – 89
C	75 – 82
D	67 – 74
E	60 – 66
FX	35 – 59
F	0 – 34

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів», яке розміщено на сайті університету в розділі «Публічна інформація»: <https://ukd.edu.ua/node/1149>

Здобувачі мають право оскаржувати результати поточного оцінювання, а також інформувати про факти конфліктних ситуацій в академічній групі чи з викладачем у відповідності до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій».

Фіксація поточного контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов’язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі.

Здобувачі які ведуть конспект лекцій, мають план-проспект семінарського заняття, а також формулюють власну аналітичну думку з конкретного питання можуть претендувати на оцінку відмінно “5”. Також здобувачі, які приймають активну участь в обговоренні відповідей своїх колег можуть отримати додаткові бали до власної відповіді, або окрему оцінку. Якщо здобувач відповідав усно і виконував тестові завдання під час семінару, викладач вносить до Журналу дві оцінки.

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль знань у формі екзамену проводиться у вигляді тестування. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів.

Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно Шкали оцінювання знань за ЄКТС) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1998 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
3. Про Регламент Конституційного Суду України : постанова Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 р. № 1-пс/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text>

Основна література

1. Бочаров Д. О. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми: Проблемні лекції. Дніпропетровськ: АМСУ, 2006. 76 с.
2. Загальна теорія права. За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ. Ваїте, 2015. 392 с.
3. Настасяк І. Ю. Тлумачення правових норм: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2009. 336 с.
4. Саміло Г. О. Проблеми тлумачення правових норм. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. 144 с.
5. Уварова О. О. Принципи права у правозастосуванні: загальнотеоретична характеристика : монографія. Харків : «Друкарня Мадрид». 2012. 196 с.

6. Юридична аргументація: Логічні дослідження / О. М. Юркевич, В. Д. Титов, С. В. Куцепал та ін.; За заг. ред. проф. О. М. Юркевич. Харків. 2012. 211 с.

Додаткова література

1. Антошкіна В. Ознаки та особливості права, які зумовлюють необхідність тлумачення. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 233-239.
2. Атаманова Н. Проблемні питання застосування норм права. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 164-169.
3. Гончаров В. В. Динамічне тлумачення юридичних норм. *Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрНУ*. Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 27. Львів : СПОЛОМ, 2013. 252 с.
4. Зверев Є. О. Тлумачення міжнародних договорів національними судами: європейський досвід та українська практика: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ. 2015. 227 с.
5. Кістяник В. І. Порівняльна характеристика судової аргументації в різних правових системах. *Наукові записки*. Юридичні науки. 2014. Т. 155. С. 20-23.
6. Кістяник В. І. Правова аргументація : сучасні підходи до її розуміння в зарубіжних дослідженнях. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 20-22.
7. Кістяник В. І. Правова аргументація: сучасні підходи до її розуміння в зарубіжних дослідженнях. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 20-22.
8. Козюбра М. І. Юридичне тлумачення: проблеми методології. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки. 2014. Т. 155. С. 3-8.
9. Левенець Б. Моделі судового правозастосування Великобританії та США. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 170-175.
10. Перепелюк А. М. Механізм застосування права: структура та критерії ефективності (загальнотеоретичний аспект) : дис. ... канд. юрид. наук. Київ. 2016. 224 с.
11. Писарева Е. А., Моніч Б. С. Деякі проблеми питання виконання рішень Конституційного Суду України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Юриспруденція. 2020. № 46. С. 19-24.
12. Прийма С. В. Принципи тлумачення норм права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Харків, 2011. 19 с.
13. Рабінович П. М., Дудаш Т. І. Правова аргументація : терміно-поняттєвий інструментарій дослідження. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 2. С. 8-20.
14. Рабінович С. Юснатуралістична аргументація в рішеннях Європейського суду з прав людини. URL: <http://www.c50.com.ua/article/rabinovych-s-yusnaturalistychna-argumentatsiya-v-rishennyakh-yevropeiskogo-sudu-z-prav-lyudy>.
15. Ромців О.І. До питання юридичної природи актів Конституційного суду України. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 15-21.

16. Савенко М. Д. Методологія юридичної аргументації у рішеннях конституційної юстиції. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки. 2013. Т. 144-145. С. 12-17.
17. Савенко М. Д. Методологія юридичної аргументації у рішеннях конституційної юстиції. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки. - 2013. - Т. 144-145. – С. 12-17.
18. Сало В. А. Юридична аргументація та її структурні елементи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія юридичних наук. 2017. Т. 1. Вип. 4. С. 33-36.
19. Спінчевська О. М. Юридичні позиції Конституційного Суду України як джерело правового регулювання конституційного юрисдикційного процесу. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 3 (116). С. 57-67.
20. Стахівський С. М. Збирання доказів як елемент процесу доказування. *Університетські наукові записки НаУКМА*. 2005. № 3. С. 264-267.
21. Чорнобай О. Л. Аргументативна практика у судовому процесі: до постановки проблеми. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. № 85. 2016. С. 300-306.
22. Чорнобай О. Л. Теорія аргументації: основні філософсько-правові аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2016. № 837. С. 362-372.
23. Штефан А. С. Поняття судового доказування у цивільному процесі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2015. Т. 8, № 1. С. 64-72.
24. Щербина О. Ю. До питання про аргументацію як метод юридичного міркування. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Філософія. 2013. Вип. 40 (1). С. 243-259.
25. Щербина О. Ю. До питання про розуміння аргументації у логіко-юридичних дослідженнях. *Гуманітарні студії*. 2014. Вип. 21. С. 45-53.